

Evropská
komise

Nový začátek pro sociální dialog

Sociální Evropa

Nový začátek pro sociální dialog

Evropská komise

Generální ředitelství pro zaměstnanost, sociální věci a sociální začleňování

Oddělení A2

Rukopis dokončen v srpnu 2016

Evropská komise ani nikdo jiný jednající jménem Evropské komise nemůže být činěn zodpovědným za jednání, které by se mohlo řídit informacemi obsaženými v této publikaci.

Odkazy v této publikaci byly správné v době dokončení rukopisu.

© Fotografie na obálce: Evropská unie

V případě použití nebo reprodukce fotografií, na které se nevztahují autorská práva Evropské unie, je nutné žádat o svolení přímo vlastníka autorských práv.

***Europe Direct je služba, která vám pomůže odpovědět
na otázky týkající se Evropské unie.***

Bezplatná telefonní linka (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(* Informace jsou poskytovány zdarma, stejně jako většina telefonních hovorů (někteří operátoři, telefonní automaty nebo hotely však mohou telefonické spojení zpoplatnit).

Mnoho informací o Evropské unii je k dispozici na internetu (<http://europa.eu>).

Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2016

ISBN 978-92-79-60868-1 - doi:10.2767/084408 (print)

ISBN 978-92-79-60848-3 - doi:10.2767/0349 (PDF)

© Evropská unie, 2016

Reprodukce povolena pod podmínkou uvedení zdroje.

Printed in Belgium

VYTIŠTĚNO NA PAPIŘE BĚLENÉM BEZ POUŽITÍ ELEMENTÁRNÍHO CHLORU (ECF)

Evropský sociální dialog – základní informace

Sociální dialog zahrnuje diskuse, konzultace, vyjednávání a společné akce, které pravidelně probíhají mezi sociálními partnery, jako jsou zaměstnavatelé a odbory. Do oblasti sociálního dialogu spadá široká škála sociálních a pracovních otázek a někdy zahrnuje i veřejné orgány. Na úrovni EU byl zahájen v roce 1985 předsedou Evropské komise Delorse na zámětku Val Duchesse.

Na rozvoji a posílení sociálního dialogu je založen evropský sociální model – hraje totiž rozhodující úlohu při podpoře konkurenceschopnosti a spravedlnosti a při zvyšování hospodářské prosperity a sociálního blahobytu. Evropský sociální dialog je doplňkem sociálního dialogu, který probíhá na úrovni vnitrostátní.

ÚROVNĚ DIALOGU

NADODVĚTVOVÝ SOCIÁLNÍ DIALOG

Zahrnuje hospodářství jako celek

NA ÚROVNI ODVĚTVÍ

Vztahuje se na zaměstnance a zaměstnavatele ve více než 40 konkrétních odvětvích hospodářství

TYPY DIALOGU

DVOJSTRANNÝ

Dialog mezi evropskými sdruženími zaměstnavatelů a sdruženími zaměstnanců

TROJSTRANNÝ (TRIPARTITA)

Kontakty mezi sdruženími zaměstnavatelů, odbory a orgány EU (Evropská komise, Evropská rada, Rada Evropské unie)

ZÁKLADNÍ PRINCIPY SOCIÁLNÍHO DIALOGU

JE AUTONOMNÍ

Všechny typy společných aktivit vyplývají z pracovního programu sociálních partnerů

VYCHÁZÍ Z EVROPSKÝCH ZAKLÁDAJÍCÍCH SMLUV

Konzultace, popřípadě vyjednávání týkající se dohod v oblastech sociální politiky (články 153–155 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU))

Kdo jsou evropští sociální partneři?

SOCIÁLNÍ PARTNEŘI V RÁMCI NADODVĚTVOVÉHO DIALOGU

Nadodvětvový sociální dialog zahrnuje organizace, které zastupují zaměstnance a zaměstnavatele ze soukromého i veřejného sektoru, dále malé a střední podniky (MSP), odborný personál a vedoucí pracovníky.

Obecně zaměřené nadodvětvové organizace:

- BUSINESSEUROPE
- Evropské středisko podniků s veřejnou účastí a podniků obecného ekonomického zájmu (CEEP)
- Evropská odborová konfederace (EKOS)

Nadodvětvové organizace zastupující konkrétní kategorie pracovníků nebo podniků:

- Evropské sdružení řemesel a malých a středních podniků (UEAPME)
- Eurocadres
- Evropská manažerská konfederace (CEC)

Konkrétní organizace

- Eurochambres

ODVĚTVOVÍ SOCIÁLNÍ PARTNEŘI

Na sociálním dialogu se v rámci své oborové oblasti podílí přibližně 80 evropských organizací z konkrétních hospodářských odvětví.

Reprezentativnost

Usiluje-li určitá organizace o uznání jako partner v evropském sociálním dialogu, musí být organizována na úrovni EU a musí být schopna se jednak účastnit konzultací a jednak se podílet na sjednávání dohod. Organizace by měly **být reprezentativní** ve více členských státech EU a jejich vnitrostátní členské organizace musejí být uznány jako sociální partneři ve vlastní zemi.

Reprezentativní zájmové organizace ve smyslu článků 154 a 155 SFEU:

- musejí být nadodvětvové nebo patřit k určitým odvětvím nebo kategoriím a být organizovány na evropské úrovni,
- musejí se skládat z organizací, které jsou samy nedílnou a uznávanou částí struktury sociálních partnerů členského státu, mají oprávnění sjednávat dohody a jsou reprezentativní ve více členských státech a
- musejí mít odpovídající organizační struktury k zajištění své aktivní účasti v konzultačním procesu⁽¹⁾.

Od roku 2006 zrealizovala nadace Eurofound, agentura EU pro výzkum v oblasti životních a pracovních podmínek, více než 40 studií týkajících se reprezentativnosti. Eurofound poskytuje Komisi důkazy potřebné pro posouzení reprezentativnosti evropských sociálních partnerů.

(1) Rozhodnutí Komise 98/500/ES ze dne 20. května 1998.

Druhy dialogu

Evropská unie podporuje sociální dialog. Jakmile se organizace zaměstnanců a zaměstnavatelů na evropské úrovni rozhodnou, že zahájí oficiální dialog, Komise poskytne rámec, který toto umožní. Rámec zahrnuje výbor pro nadodvětvový sociální dialog a také 43 odvětvových výborů sociálního dialogu, které jsou zaměřeny na různá hospodářská odvětví, jako je zemědělství, bankovníctví, obchod, civilní letectví, stavebnictví, chemický průmysl, školství, nemocnice a zdravotnictví, hotely a restaurace, doprava a mnoho dalších (viz stranu 11, kde je uveden úplný seznam těchto odvětví).

Mezi organizacemi zaměstnavatelů a odborovými organizacemi probíhá na evropské úrovni **dvoustranný sociální dialog**. Témata, o nichž se diskutuje, mohou ovlivnit buď průmysl jako celek, nebo určitá odvětví hospodářství. Dvoustranný dialog probíhá ve výše uvedených výborech, přičemž Evropská komise slouží jako prostředník a zprostředkovatel.

Při **trojstranném sociálním dialogu (tripartita)** se setkávají zástupci organizací zaměstnavatelů a zaměstnanců se zástupci orgánů EU (Evropská komise, Evropská rada, Rada EU) při pololetní trojstranné sociální vrcholné schůzce pro růst a zaměstnanost. Dále pravidelně pořádají rozhovory týkající se odborných a politických otázek v oblasti makroekonomiky, zaměstnanosti, sociální ochrany a vzdělávání a odborné přípravy.

MOHLO BY VÁS ZAJÍMAT

Odvětvový sociální dialog se výrazně rozrostl, a to z pouhých 19 hospodářských odvětví v roce 1999 na 43 výborů v roce 2016. V průběhu času vzniklo také šest rámcových dohod, které byly směnicemi provedeny do vnitrostátního práva (např. v oblasti námořní dopravy, železniční dopravy, civilního letectví, v oblasti nemocnic a zdravotnictví a také vnitrozemských vodních cest). Činnost výborů se řídí pracovními programy, které odsouhlasili sociální partneři.

Fórum pro evropský sociální dialog

- **Trojstranná sociální vrcholná schůzka:** Vzhledem k tomu, že sociální vrcholné schůzky probíhají ve složení na vysoké úrovni (úroveň předsedů), a vzhledem k synchronizaci s rozhodovacím procesem Evropské rady slouží tyto schůzky jako hlavní politická platforma pro konzultaci mezi sociálními partnery. Sociální vrcholné schůzky se konají vždy před březnovým a říjnovým zasedáním Evropské rady, a proto jsou hlavní příležitostí pro diskusi o hospodářských a sociálních politikách, o nichž se později jedná na úrovni hlav států a vlád.
- **Makroekonomický dialog:** Makroekonomický dialog je fórum na vysoké úrovni (ministerská úroveň), kde si vyměňují názory představitelé Rady, Komise, Evropské centrální banky a sociálních partnerů. Fórum bylo zřízeno v průběhu zasedání Evropské rady v Kolíně nad Rýnem v červnu 1999 a jeho cílem je přispět k růstu a stabilitě makroekonomického rámce EU.
- **Výbor pro sociální dialog (nadodvětvový):** Výbor pro sociální dialog je hlavním fórem pro dvoustranný sociální dialog v EU na nadodvětvové úrovni.
- **Výbory pro kolektivní vyjednávání:** Výbory pro kolektivní vyjednávání skýtají fórum pro diskusi a konzultace v oblasti zaměstnanosti a návrhů sociální politiky v jednotlivých odvětvích.
- **Kontaktní fórum** umožňuje snazší výměnu informací mezi všemi organizacemi sociálních partnerů v EU a Komisí.
- Poradní výbory
- Semináře a společné projekty sociálních partnerů

MOHLO BY VÁS ZAJÍMAT

Podle Smlouvy o EU se sociální partneři se mohou přímo podílet na utváření pracovněprávních vztahů v celé Evropě, a to prostřednictvím uzavírání dohod na úrovni EU.

Jak vlastně sociální dialog funguje?

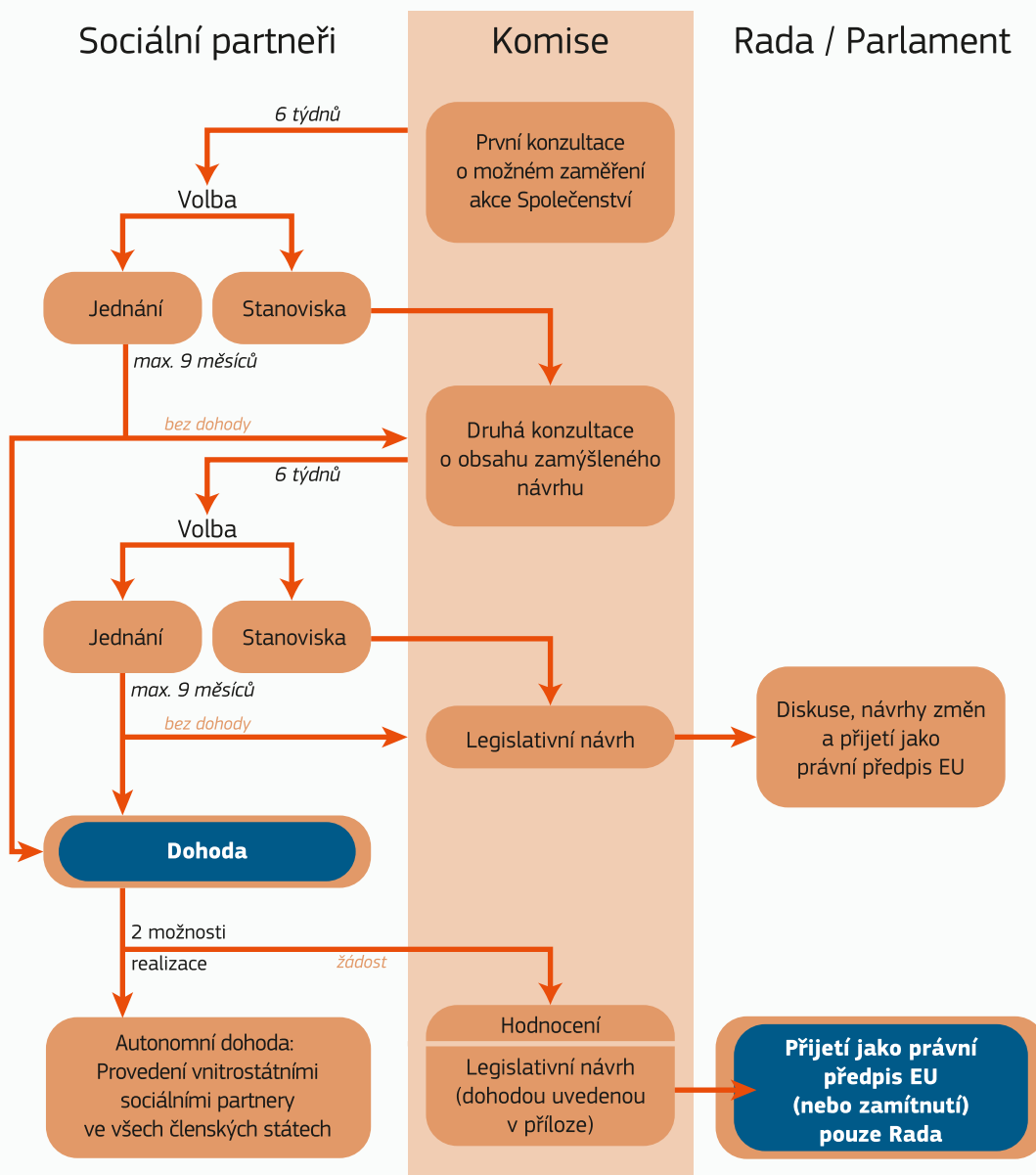
Jsou to především sociální partneři, kdo zná realitu evropských pracovišť. Rozumějí potřebám zaměstnanců a podniků a hájí jejich zájmy. Jejich účast na úrovni EU napomáhá tomu, aby iniciativy na úrovni EU zohlednily jejich potřeby. V důsledku tak hrají klíčovou roli v rozvoji sociální politiky EU a při definování evropských sociálních standardů. Nejenže dialog mezi sociálními partnery ovlivňuje strukturu trhu práce v jednotlivých zemích a to, jak je organizována pracovní činnost, ale napomáhá také zvyšovat hospodářský růst, vytvářet pracovní místa a zajistit spravedlivé vztahy na pracovišti. Proto Evropská komise sociální dialog i nadále podporuje a propaguje.

Stěžejní role sociálních partnerů při vytváření legislativy týkající se sociální politiky je zakotvena v článcích 152, 154 a 155 Smlouvy o fungování EU (SFEU).

Jak je uvedeno v grafu níže, než Komise předloží návrh v oblasti sociální politiky, zahájí konzultaci se sociálními partnery, a to nejprve s ohledem na možné zaměření kroků na úrovni EU a poté – pokud se Komise domnívá, že kroky na úrovni EU jsou žádoucí – s ohledem na obsah zamýšleného návrhu. Sociální partneři se mohou omezit na to, že Komisi poskytnou své stanovisko nebo doporučení k danému tématu, popřípadě v souladu s článkem 155 SFEU mohou zahájit jednání o příslušné záležitosti sami.

Článek 155 také zaručuje sociálním partnerům právo vést jednání o dohodách z vlastního podnětu. Sociální partneři pak mohou tyto dohody sami uplatňovat v celé EU nebo dohody mohou být prováděny prostřednictvím právních předpisů EU.

Postup konzultací a vyjednávání podle článků 154 a 155

Výsledky

K dnešnímu dni vyplynuly z postupu vyjednávání jako součásti sociálního dialogu (články 154 a 155 SFEU) čtyři dohody na nadodvětvové úrovni, které byly provedeny do vnitrostátního práva prostřednictvím směrnic:

- Rámcová dohoda z prosince 1995 o **rodičovské dovolené** dává všem zaměstnancům individuální, nepřenosné právo na alespoň tříměsíční rodičovskou dovolenou, a to v období, dokud jejich dítě nedosáhne určitého věku (ten se určuje na vnitrostátní úrovni) – až do osmi let. Dohoda rovněž opravňuje zaměstnance, aby čerpali pracovní volno z naléhavých rodinných důvodů (směrnice 96/34/ES).
- Sociální partneři v červnu 2009 prosadili **změnu dohody o rodičovské dovolené**. Došlo ke zvýšení minimální délky rodičovské dovolené ze tří na čtyři měsíce na zaměstnance, přičemž alespoň jeden měsíc je mezi rodiči nepřenosný (směrnice 2010/18/EU).
- Rámcová dohoda z června 1997 o **částečném pracovním úvazku** zakotvila zásadu, že se zaměstnanci na částečný úvazek nemůže být zacházeno méně příznivě než se srovnatelnými pracovníky na plný úvazek jen proto, že pracují na částečný úvazek (směrnice 97/81/ES).
- Rámcová dohoda z března 1999 o **pracovních poměrech na dobu určitou** stanovila zásadu, že se zaměstnanci v pracovním poměru na dobu určitou nemůže být zacházeno méně příznivě než se srovnatelnými pracovníky v pracovním poměru na dobu neurčitou jen proto, že mají smlouvu na dobu určitou (směrnice 1999/70/ES).

Prostřednictvím směrnic byla do vnitrostátního práva provedena také řada **odvětvových dohod**. Sem patří dohody o zavedení omezení pracovní doby v různých odvětvích dopravy (námořní doprava, civilní letectví, železniční doprava, vnitrozemské vodní cesty), o provedení Úmluvy o práci na moři do vnitrostátního práva a o předcházení poranění ostrými předměty v odvětví nemocnic a zdravotní péče.

Výsledkem sociálního dialogu EU mohou být také **autonomní dohody**. V těchto případech sociální partneři stanoví obecný rámec na úrovni EU, který zavazuje jejich přidružené vnitrostátní organizace k tomu, aby dohodu provedly do vnitrostátního práva v souladu s vnitrostátními postupy a praxí týkajícími se vedení, pracovních sil a členských států. V nedávné době byly na nadodvětvové úrovni uzavřeny čtyři autonomní dohody:

- **práce na dálku** (2002)
- **stres v práci** (2004)
- **obtěžování a násilí na pracovišti** (2007)
- **inkluzivní trhy práce** (2010)

Inkluzivní trhy práce: V roce 2010 přijali sociální partneři v rámci nadodvětvového dialogu na úrovni EU společnou autonomní rámcovou dohodu, která vymezuje, co lze udělat pro zlepšení začleňování na trhu práce. V dohodě jsou popsány hlavní problémy v dané oblasti a také řada opatření, která sociální partneři mohou přijmout a napomoci tak lidem v nepříznivé sociální situaci ke vstupu na trh práce, k udržení se na něm a k dalšímu postupu v jeho rámci. Cílem dohody je dále zvýšit povědomí mezi zaměstnavateli a zaměstnanci o výhodách inkluzivních trhů práce.

Prevence násilí a obtěžování na pracovišti: Z různých výzkumů vyplývá, že šikaně a/nebo obtěžování je každoročně vystaven jeden z 20 pracovníků. V reakci na toto zjištění dospěli zaměstnavatelé a odbory v roce 2007 k dohodě o nulové toleranci morálního a sexuálního obtěžování a fyzického násilí na pracovišti. Dohoda zakotvuje postupy pro evropské podniky, které jim umožní podobné případy řešit.

Autonomní dohody byly také uzavřeny na úrovni odvětví (například **dohoda** z roku 2004 o evropské licenci pro strojvedoucí vlaků pracujících na přeshraničních trasách a ve službách spojených s interoperabilitou) a na úrovni více odvětví (jako například **dohoda** z roku 2006 o ochraně zdraví pracovníků prostřednictvím správné manipulace a správného používání krystalického křemene a produktů, které ho obsahují).

Sociální dialog však přináší výsledky i v mnoha dalších oblastech mimo právní předpisy a autonomní dohody. Podstatnou část práce evropských sociálních partnerů představuje to, že sledují relevantní informace o vývoji politik EU a usilují o to, aby jejich společný hlas byl slyšet v zájmu podniků a zaměstnanců, které zastupují. Jako součást evropského sociálního dialogu se také publikují různé společné texty a nástroje, které přinášejí podněty pro politické směřování a praktické rady na podporu činností členských organizací.

Činnosti zaměřené na zaměstnanost mládeže: V červnu 2013 podepsali sociální partneři v rámci nadodvětvového dialogu na úrovni EU rámec činnosti zaměřený na zaměstnanost mládeže. Zavázali se v něm k podpoře opatření směřujících ke snížení nezaměstnanosti mladých lidí a vyzvali vnitrostátní sociální partnery, veřejné orgány a další zúčastněné strany, aby se aktivně podíleli na dosažení tohoto cíle.

Nový začátek pro sociální dialog

Sociální dialog má zásadní význam pro podporu jak konkurenceschopnosti, tak spravedlnosti v Evropě. Země s dlouhou tradicí sociálního dialogu mívají silnější a stabilnější ekonomiku a v Evropě často patří k nejkonkurenceschopnějším zemím.

Vzhledem k tomu, že je známo, jak významnou úlohu sociální dialog hraje, a je též znám jeho příznivý vliv na hospodářství konkrétních zemí, v současné době je úkolem posílit jeho vliv ve všech členských státech EU.

V reakci na tuto výzvu předseda Evropské komise Jean-Claude Juncker vyhlásil „nový začátek pro sociální dialog“. Tato iniciativa byla zahájena na konferenci na vysoké úrovni v březnu 2015, kde se sociální partneři a Komise dohodli na následujících úkolech:

- užší zapojení sociálních partnerů v rámci evropského semestru,
- větší důraz na budování kapacit národních sociálních partnerů,
- větší zapojení sociálních partnerů do tvorby politik a právních předpisů EU,
- jasnější vazba mezi dohodami sociálních partnerů a programem zlepšování právní úpravy.

Ačkoli se tyto úkoly začaly řešit již krátce po konferenci, potřebná konkrétní opatření byla zakotvena ve společném prohlášení podepsaném dne 27. června 2016 místopředsedou Evropské komise pro euro a sociální dialog Valdisem Dombrovskisem, komisařkou pro zaměstnanost, sociální věci, dovednosti a pracovní mobilitu Marianne Thyssenovou, sociálními partnery v rámci evropského nadodvětvového dialogu (EKOS, BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEEP) a nizozemským předsednictvím Rady Evropské unie.

Společné prohlášení zdůrazňuje, že evropský sociální dialog hraje zásadní roli jako významná součást problematiky zaměstnanosti a tvorby sociální politiky v EU. Uvádí také opatření, která mají být signatáři přijata pro další posílení sociálního dialogu na úrovni EU a na vnitrostátní úrovni. Prohlášení kromě toho odkazuje na závěry o „novém začátku pro silný sociální dialog“, které předtím v červnu 2016 přijali ministři pro zaměstnanost a sociální věci v EU.

Sociální partneři v nadodvětvovém sociálním dialogu

Evropská odborová konfederace (EKOS)	http://www.etuc.org
Konfederace evropského podnikání (BUSINESSEUROPE)	http://www.businessseurope.eu
Evropské středisko podniků s veřejnou účastí a podniků obecného ekonomického zájmu (CEEP)	http://www.ceep.eu
Evropské sdružení řemesel a malých a středních podniků (UEAPME)	http://www.ueapme.com
Eurocadres (Rada evropského profesionálního personálu a vedoucích pracovníků) – jako součást delegace EKOS	http://www.eurocadres.org
Evropská manažerská konfederace (CEC) – jako součást delegace EKOS	http://www.cec-managers.org

Výbory sociálního dialogu působící na úrovni odvětví

Odvětví přírodních zdrojů	Zemědělství	Těžební průmysl	Mořský rybolov
Výrobní odvětví	Chemický průmysl	Stavebnictví	Elektrická energie
	Potravinářský a nápojový průmysl	Obuv	Nábytek
	Plyn	Průmyslové odvětví kovů	Papírenský průmysl
	Stavba lodí	Ocel	Cukr
	Činění a kůže	Textilie a oděvy	Dřevozpracující odvětví
Odvětví služeb	Audiovizuální služby	Bankovníctví	Stravovací služby
	Ústřední státní správa	Civilní letectví	Obchod
	Vzdělávání	Polygrafický průmysl	Odvětví HORECA
	Nemocnice	Průmyslové čištění	Vnitrozemské vodní cesty
	Pojištění	Živá vystoupení	Místní a regionální správní orgány
	Námořní doprava	Osobní služby	Přístavy
	Poštovní služby	Soukromá bezpečnost	Profesionální fotbal
	Železnice	Silniční doprava	Telekomunikace
	Dočasná zprostředkovaná práce		

JAK ZÍSKAT PUBLIKACE EU

Bezplatné publikace:

- jeden výtisk:
prostřednictvím stránek EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- více výtisků, plakáty či pohlednice:
v zastoupeních Evropské unie (http://ec.europa.eu/represent_cs.htm)
a v delegacích Evropské unie v zemích mimo EU (http://eeas.europa.eu/delegations/index_cs.htm);
můžete se také obrátit na síť Europe Direct na adrese http://europa.eu/europedirect/index_cs.htm
nebo na telefonní lince 0080067891011 (zdarma v rámci EU) (*).

(*) Informace jsou poskytovány zdarma, stejně jako většina telefonních hovorů (někteří operátoři, telefonní automaty nebo hotely však mohou telefonické spojení zpoplatnit).

Placené publikace:

- prostřednictvím stránek EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Na rozvoji a posílení sociálního dialogu v celé EU je založen evropský sociální model – hraje totiž rozhodující úlohu při podpoře konkurenceschopnosti a spravedlnosti a při zvyšování hospodářské prosperity a sociálního blahobytu. Tato brožura objasňuje, jak funguje evropský sociální dialog, a představuje zúčastněné strany a výsledky, kterých již bylo dosaženo. Zaměřuje se také na iniciativu orgánů EU a sociálních partnerů nazvanou „nový začátek pro sociální dialog“, směřující k dalšímu posílení sociálního dialogu na úrovni EU a na vnitrostátní úrovni.

Další informace o sociálním dialogu
<http://ec.europa.eu/social/socialdialogue>

#EUsocdia

Naše publikace si můžete stáhnout nebo se zdarma přihlásit k jejich odběru na
<http://ec.europa.eu/social/publications>

Chcete-li o generálním ředitelství pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti dostávat pravidelné aktuální informace, zaregistrujte se na

<http://ec.europa.eu/social/e-newsletter>

a zdarma budete odebírat elektronický zpravodaj Social Europe

<https://www.facebook.com/socialeurope>

https://twitter.com/EU_Social

